

PEDAGOGISCH BELEID

KINDEROPVANG

HET PALEISJE BERKEL B.V.

Oktober 2019

Het Paleisje

kinderdagverblijf & BSO ★★★★★

Voorwoord

Door het presenteren van dit pedagogisch beleidsplan wordt onze kwaliteit getoetst. Het geeft weer wat de visie is van 'Het Paleisje' op de ontwikkeling van kinderen. De pedagogische werkwijze heeft praktische consequenties voor het kinderdagverblijf, zoals inrichting, de dagindeling, omgaan met wennen, feesten en traktaties, etc. Daar de kinderopvang voortdurend in ontwikkeling is, wordt dit beleid ook regelmatig bijgesteld. Er dient een continue wisselwerking te zijn tussen praktijk, theorie, de thuissituatie en de kinderopvang. De kwaliteit van 'Het Paleisje' is altijd een agendapunt tijdens management- en teamvergaderingen. Zo worden de nieuwe ontwikkelingen besproken en waar nodig in dit beleid bijgewerkt. Voor de leesbaarheid schrijven we zij als we het hebben over pedagogisch medewerker. Alle kinderdagverblijven van het Paleisje werken volgens de Paleisje formule. Ondanks dat zijn er onderlinge verschillen per vestiging. Wel wordt er gewerkt op basis van dezelfde procedures en uitgangspunten.

Onze visie

Bij het ontwikkelen van ons pedagogisch beleidsplan hebben wij ons laten inspireren door verschillende pedagogen. Allen hebben zij hun goede kwaliteiten. 'Het Paleisje' kiest haar methode in relatie tot de behoefte en hetgeen realiseerbaar is binnen de omstandigheden. Hiermee en hierdoor sluit 'Het Paleisje' nieuwe kennis en ontwikkelingen niet uit. Elk kind is uniek in aanleg en aard en ontwikkelt zich op eigen wijze en in eigen tempo. Wij hebben respect voor de eigenheid van ieder kind en het gezin waarin het kind opgroeit en willen hier zoveel mogelijk bij aansluiten. We houden rekening met de ontwikkelingsfase waarin de kinderen zich bevinden. Door structuur, duidelijkheid en liefdevolle aandacht aan de kinderen te bieden, leren zij hun grenzen aan geven en hun wensen kenbaar te maken. Binnen het Paleisje hebben medewerkers respect voor de autonomie van het kind.

De kinderen worden met respect behandeld. Respect hebben betekent 'het kind serieus nemen in alles wat het doet, het kind in zijn ontwikkeling ondersteunen en stimuleren, het kind waarderen om wie hij/zij is'. De kinderopvang biedt kinderen ook de mogelijkheid om hun sociale contacten uit te breiden en hiermee ook hun sociale vaardigheden te ontplooiën. Denk hierbij aan het samen spelen, het samen delen, op elkaar wachten etc. Voor kinderen is het belangrijk om zich zowel individueel als in een groep zelfstandig en weerbaar leren op te stellen. Ze kunnen zelf vriendschappen sluiten en onderhouden. De conflicten die ze hebben moeten ze zoveel mogelijk met begeleiding zelf oplossen. De pedagogisch medewerkers stimuleren de kinderen daarin, dit voorkomt dat kinderen afhankelijk worden.

Visie op de Pedagogisch Medewerkers

Onze pedagogisch medewerkers dragen zorg voor de voorwaarden waaronder een kind zich kan ontwikkelen, door structuur, veiligheid en vertrouwen te bieden. De pedagogisch medewerkers zijn in het bezit van de juiste kwalificaties voor de kinderopvang. Zij hebben oog voor de verschillende ontwikkelingsgebieden en fasen van kinderen. Pedagogisch medewerkers stimuleren de kinderen door hun nieuw spel materiaal, activiteiten en uitdagingen te bieden. Voordat een pedagogisch medewerker bij 'Het Paleisje' in dienst komt, wordt een verklaring omtrent gedrag (VOG) aangevraagd en overlegd. Ook streven we naar zoveel mogelijk pedagogisch medewerker met een certificaat of diploma waaruit blijkt dat hij de mondelinge Nederlandse taalvaardigheid op ten minste niveau 3F of B2 beheerst.

Omdat de kinderen een groot deel van de dag doorbrengen met de pedagogisch medewerkers en zich daarom erg kunnen hechten aan hen, is het voor de pedagogisch medewerkers van belang zich bewust te zijn van hun eigenwaarden en normen en die van de kinderen om hen te stimuleren tot zelfstandigheid.

Pedagogisch medewerkers zijn allemaal verschillend en ieder heeft zijn eigen kwaliteiten en talenten. Voor de pedagogisch medewerkers is het van belang zich bewust te zijn van eigen mogelijkheden en onmogelijkheden. In samenwerking met andere collega's kan er beroep gedaan worden op elkaars kwaliteiten.

Om te voorkomen dat pedagogisch medewerkers eigen problemen projecteren op het kind en het daarmee onnodig belasten, heeft pedagoog Thomas Gordon de methode van de 'Ik - boodschappen' bedacht. Om een voorbeeld te noemen: 'Ik vind dat heel goed van jou, ik vind dat niet zo aardig van jou'.

Hier maken wij gebruik van. Soms besef je als medeopvoeder dat iets jouw probleem is en niet van het kind,

maar ben je toch geneigd om geïrriteerd te raken. Ook pedagogisch medewerkers hebben niet altijd hetzelfde vermogen om rustig en ontspannen te zijn. Voor kinderen is uitleg over het handelen van de pedagogisch medewerkers belangrijk. Inzicht in deze handwijze geeft kinderen veiligheid, vertrouwen en een bepaalde voorspelbaarheid over waarom dingen gaan zoals ze gaan. Door duidelijkheid en openheid van de pedagogisch medewerkers wordt het vertrouwen in hen en het zelfvertrouwen van de kinderen vergroot.

Stagiaires

'Het Paleisje' werkt ook met stagiaires, die opleidingen volgen die via de CAO Kinderopvang goed gekeurd zijn. Zij krijgen bij ons de mogelijkheid om praktijkervaring op te doen. Dit doen zij onder begeleiding van één van onze vaste pedagogisch medewerkers. De pedagogisch medewerker en de stagiaire stellen samen leerdoelen op die bijdragen leveren aan een goede ontwikkeling tot een professionele pedagogisch medewerker. De stagiaires worden niet gerekend als volwaardig pedagogisch medewerker, ze zijn boventallig en mogen nooit alleen op de groep staan. De voornaamste taken van een stagiaire om praktijkervaring op te doen zijn: helpen verschonen, helpen bij het geven van de maaltijden, ondersteuning bieden bij activiteiten, liefdevol leren omgaan met kinderen en het onderhouden van oudercontacten.

Inval en ondersteuning

Wij hechten veel waarde aan de continuïteit van pedagogisch medewerkers op de groepen. Tijdelijke vervanging bij ziekte van een pedagogisch medewerker, wordt zoveel mogelijk binnenshuis opgelost of er worden invalmedewerkers ingezet. Om zoveel mogelijk aandacht aan de kinderen te besteden, maken wij gebruik van een huishoudelijk medewerker ter ondersteuning. Zij verzorgt de maaltijden, de was en alle huishoudelijke werkzaamheden.

Pedagogische doelstellingen

De Wet Kinderopvang

In de Wet Kinderopvang staat beschreven dat verantwoorde kinderopvang bijdraagt aan een goede en gezonde ontwikkeling van het kind in een veilige omgeving. Voor de pedagogische onderbouwing van de Wet Kinderopvang wordt er gewerkt naar de 4 opvoedingsdoelen:

1. Het bieden van emotionele veiligheid

Dit is de basis van elk handelen in de kinderopvang. Elk kind heeft een vertrouwd en veilig gevoel nodig. Als het kind zich veilig voelt, kan het de wereld aan en durft het de omgeving te gaan verkennen en te gaan ontdekken.

2. Het bevorderen van persoonlijke competenties

Met persoonlijke competenties worden persoonskenmerken bedoeld als weerbaarheid, zelfvertrouwen, eigenwaarde, flexibiliteit en creativiteit in het omgaan met verschillende situaties. Het kind kan hierdoor problemen aanpakken en zich goed aanpassen aan veranderde omstandigheden. Het kind leert en ontdekt wie het is, wat het kan, welke interesse het heeft, welke vaardigheden er nodig zijn in welke situaties (bv. geduld en afwachten, of juist initiatief nemen en doorzetten).

3. Het bevorderen van sociale competenties

Sociale competentie omvat vaardigheden en kennis over hoe je met anderen omgaat, je weg vinden in een groep, samenwerken, rekening houden met anderen, conflicten voorkomen en oplossen, het ontwikkelen van sociale verantwoordelijkheid. In de interactie met andere kinderen, met andere volwassenen, de ervaring van 'in een groep zijn' en daar je weg in vinden, ervaren en ontdekken kinderen wat wel en niet werkt in de omgang met elkaar.

4. Het eigen maken van normen, waarden en cultuur (socialisatie)

Om goed in de samenleving te kunnen functioneren is het nodig dat kinderen de normen, waarden, regels van de maatschappij waarin zij leven, leren kennen en zich eigen maken. Zo kunnen zij hun weg vinden in de maatschappij. Het kinderdagverblijf is een veel bredere samenlevingsvorm dan het gezin. Kinderen ontmoeten er veel verschillende mensen en maken kennis met een diversiteit aan normen, waarden en vaak ook verschillende culturen. De groep biedt mogelijkheid om zich de algemeen geldende waarden, normen en regels van de samenleving, eigen te maken. Belangrijke normen en waarden die we willen uitdragen:

- Respect voor elkaar, mensen in hun waarde laten en de ruimte geven om wie ze zijn

- Gelijkwaardigheid
- Waardering voor elkaar
- Positieve, vriendelijke en open manier van omgaan met elkaar
- Eerlijkheid
- Aandacht voor elkaar
- Rekening houden met elkaar
- Een ander helpen als deze hulp nodig heeft
- Anderen geen pijn doen
- Zorgvuldig omgaan met materialen, natuur en milieu

Hoe bereiken we deze doelstellingen?

Het Paleisje beschikt over vijf pedagogische middelen die we gebruiken of toepassen om de doelstellingen te bereiken.

Dit zijn:

- Pedagogisch medewerker-kind interactie: hoe de pedagogisch medewerker en het kind met elkaar omgaan
- De groep: de rol en invloed van de groep kinderen en volwassenen
- De binnen- en buitenruimte: de inrichting en gebruik van de ruimte
- Activiteiten: wat het kind kan doen of ondernemen (ontdekken, onderzoeken, uitproberen)
- Spelmateriaal: alles waar het kind mee kan spelen

In de volgende tekst wordt uitgebreider op elk van de doelstellingen ingegaan. Toegelicht wordt wat de doelstelling inhoudt en vooral op welke manier daar aandacht aan besteed wordt. De genoemde pedagogische middelen zijn daarin verweven. Soms in de inleidende tekst, soms in voorbeelden.

Het bieden van een gevoel van veiligheid

Emotionele veiligheid en vertrouwen, goede zorg

Het bieden van een gevoel van veiligheid vormt de pedagogische basis. Een veilig en vertrouwd gevoel draagt bij aan het welbevinden van kinderen. Het is noodzakelijk voor een goede ontwikkeling. Vanuit een gevoel van vertrouwen en veiligheid kunnen en durven kinderen op onderzoek uit te gaan en te gaan ontdekken. Vanuit een gevoel van vertrouwen durft het ook zichzelf te zijn.

De pedagogisch medewerkers, de andere kinderen in de groep, de inrichting van de omgeving, de structuur van de dag en organisatie op de groep, zijn allen 'bronnen' van veiligheid.

De pedagogisch medewerker-kind interactie is een belangrijk pedagogisch middel om het kind een gevoel van veiligheid te bieden.

De basishouding is een positieve benadering van de kinderen met een opgewekte, vriendelijke uitstraling met warmte en hartelijkheid. We laten op een positieve manier merken dat we betrokken zijn bij het kind, 'er zijn' voor het kind, proberen ons in het kind te verplaatsen. Zo voelt een kind dat het op ons terug kan vallen. We dragen zorg voor een prettige sfeer, waarin het kind zich welkom voelt en op zijn gemak is, zodat het zich 'thuis' voelt.

Humor en met elkaar plezier maken vinden wij belangrijk. We kijken en luisteren met aandacht naar elk kind en letten op verbale en non-verbale signalen, houden goed in de gaten hoe het kind zich voelt en passen ons pedagogisch handelen aan wat het kind nodig heeft. Het kind leren kennen en weten wat hoort bij dit kind.

We hebben oog voor de eigenheid van elk kind, staan open voor het kind en geven het de ruimte. Met het kind praten, gebeurt zoveel mogelijk op ooghoogte van het kind; dit betekent vaak letterlijk 'door de knieën gaan' om op gelijke hoogte met het kind te zijn.

We letten op onze 'toon' als we met de kinderen praten en op onze eigen houding. Zorgen voor positieve aandacht, met versterking, stimulering van positief gedrag en ondersteuning. We proberen in te schatten wat het kind begrijpt en kent en houden hier rekening mee. Als een kind nieuw komt, zorgen we voor een zorgvuldige wenperiode. Het kind zal geleidelijk de groepsleiding, de andere kinderen en de ruimte leren kennen. Duidelijkheid en structuur zijn belangrijk om een veilige basis te creëren. Elk kind heeft het nodig om te weten wat er kan en niet kan, te weten waar het aan toe is. Dat geeft rust en veiligheid. Zonder structuur en

regels ontstaat al gauw chaos. We zorgen ervoor dat we helder zijn in wat we verwachten en in wat er kan en niet kan. We weten met elkaar waarom we bepaalde regels hebben afgesproken.

Het bieden van structuur en duidelijkheid zijn factoren die maken dat kinderen weten waar ze aan toe zijn. Dat draagt bij aan een veilig en vertrouwd gevoel. We brengen daarom structuur aan in de dagindeling en zorgen voor een dagritme en continuïteit. We hebben afspraken over gebruik van speelmaterialen.

We proberen aan te sluiten bij de eigen rituelen van het kind voor zover haalbaar. Dit verschilt per kind en ook per leeftijd. Bij baby's is het noodzakelijk om terdege rekening te houden met de slaaptijden, voedingstijden en voedingsgewoontes, troostrituelen (bijv. eigen knuffel mee bij het slapen) van het kind.

's Ochtends bij binnenkomst worden kinderen welkom geheten: er wordt aandacht gegeven aan de ontvangst. Bij nieuwe kinderen of schuchtere kinderen of gewoon als een kind dat even nodig heeft, biedt de pedagogisch medewerker extra aandacht en ontfermt ze zich over het kind.

Ook het gebruik van rituelen en vaste punten in het dagprogramma zijn belangrijk om een groepsgevoel en een gevoel van vertrouwdheid te creëren. Met elkaar rituelen maken en delen van ervaringen. Maar als een kind juist graag zijn eigen gang gaat en op zichzelf wil spelen, dan krijgt het daarvoor de ruimte. We kijken goed naar kinderen en letten op wat elk kind nodig heeft.

Door bewust kleurgebruik en materiaalkeuze zorgen we voor een prettige sfeer. We willen een uitnodigende ruimte creëren, waar de kinderen zich op hun gemak voelen. Een huiselijke, kindgerichte sfeer vinden we belangrijk. Vaak zullen we kiezen voor de lichtere, rustigere kleuren als basis. In de verdere aankleding kunnen sfeerbepalende accentkleuren worden gebruikt.

Het gebruik van de ruimte als pedagogisch middel om een vertrouwd en veilig gevoel te creëren verschilt per leeftijdscategorie. Rust en harmonie in de ruimte (door kleur, materiaal e.d.) is daarbij belangrijk.

Bij de inrichting van de verschillende ruimten maken we ook hoekjes en aparte plekken met verschillende uitstraling. Daarbij zorgen we ook voor hoeken waar kinderen zich kunnen terugtrekken als ze daar behoefte aan hebben. We letten er daarnaast op dat de ruimte zo is ingedeeld, dat het kind de pedagogisch medewerker 'steeds' in de gaten kan houden als het dat nodig heeft.

We maken afspraken over gebruik van de ruimte zodat de kinderen weten waar ze aan toe zijn en wat er kan en mag. We hebben regels over de fysieke veiligheid om ongelukken te voorkomen. Bijv. klimmen kan op het speeltoestel en er bovenop staan ook, maar dat mag niet op de tafel.

Kind volgsysteem, hoe wordt de ontwikkeling van de kinderen gevolgd.

Het uitgangspunt van ons werk zijn de observatiegegevens en aanvullende gegevens van de kinderen. Die verzamelen we op de volgende manieren;

1. We ontvangen informatie van ouders.
2. We vullen bij de intake het intakeformulier in met ouders en houden algemene gegevens bij.
3. We volgen de ontwikkeling van de kinderen aan de hand van ons eigen kind-volgsysteem.

Toelichting punt 2 en 3.

Het intakeformulier is een onderdeel van ons kind-volgsysteem voor kinderen van 0-4 jaar. Daarin leggen we de formele gegevens vast, maar ook de bijzonderheden van het kind t.a.v. het fysieke en sociaal-emotionele functioneren van het kind, nemen we gewoontes van het kind op en de voorkeuren en bijzonderheden.

Het kind-volgsysteem bevat de volgende onderdelen voor de leeftijden van; 0 - 6 maanden, 6 – 12 maanden, 12 – 18 maanden, 18 - 24 maanden, 24 - 36 maanden, 36 - 48 maanden;

- Deel A: Sociaal-emotionele ontwikkeling de ontwikkelingsitems voor kinderen met de onderdelen: afscheid, initiatief, activiteit, omgang met regels;
- Deel B Taalontwikkeling; taal algemeen, taal; woordenschat, taalbegrip;
- Deel C Speel-werkgedrag en zelfredzaamheid; contact met andere kinderen, relaties met medewerksters, welbevinden, ontwikkelbaarheid/leerbaarheid, regelgedrag, drinken, eten persoonlijkheidskenmerken, zindelijkheid.
- Deel C . Motoriek: voorkeurshouding, grove motoriek, fijne motoriek en behendigheid,

Twee keer per jaar vullen we deze lijsten in en daarmee kunnen we de ontwikkeling van de kinderen zien.

Naast de voor-gestructureerde items kunnen we ook per onderdeel aanvullende opmerkingen en eventueel observaties weergegeven.

Twee keer per jaar worden ouders uitgenodigd om aan een 10-minuten gesprek deel te nemen. Indien het nodig wordt geacht om in gesprek te gaan met ouders, indien er zorgen zijn, zullen we ouders eerder uitnodigen. Indien het kind afwijkend gedrag vertoont wordt zullen we overgaan naar het protocol zorgkinderen.

Voor verdere informatie, het stappenplan en de warme en koude overdracht verwijzen we naar ons Protocol Kind-volgsysteem Kinderopvang en Peuter Speel Academie.

Signalering zorgkinderen

Ieder kind ontwikkelt zich op zijn eigen manier en in zijn eigen tempo. Gelukkig is er bij de meeste kinderen geen reden tot zorg. De pedagogisch medewerkers volgen de ontwikkeling van het kind en observeren:

- De spraak/taalontwikkeling
- Het gedrag
- Het bewegen
- Het spel
- Het denken en doen van kinderen

Voor het observeren van jonge kinderen (0 tot 4 jaar) maken wij gebruik van een kind-volgsysteem en gebruiken hiervoor observatieschema's die de ontwikkeling en welbevinden van kinderen volgen en in kaart brengen. Op die manier kunnen we eventuele achterstanden en voorsprongen tijdig signaleren en ons handelen afstemmen op de behoeften van kinderen. Door kinderen langere tijd nauwgezet te observeren in allerlei dagelijkse situaties krijgen we inzicht in het ontwikkelingsverloop.

Observeren en Signaleren

Door de opleiding van de pedagogisch medewerker kan zij problemen en afwijkend gedrag van kinderen signaleren. Na observeren en het verzamelen van signalen worden de ouders hierover ingelicht. In een observatie wordt een helder en duidelijk beeld beschreven van het kind.

Een kind dat zich prettig en op zijn gemak voelt is open, nieuwsgierig, levenslustig, tevreden, ontspannen, vol zelfvertrouwen en evenwichtig.

Soms, door verschillende redenen, gaat de ontwikkeling van het kind niet goed. De ontwikkeling kan door omgevingsfactoren, karakter of (medische) afwijking een achterstand oplopen. Kinderen kunnen dit op verschillende manieren laten zien. Kenmerken kunnen zijn: gesloten, afwerend, lusteloos, ontevreden, gespannen, onzeker of onevenwichtig gedrag.

Het observeren van het welbevinden en betrokkenheid van het kind kan een goed instrument zijn om het functioneren van het kind op de dagopvang beter en prettiger te laten verlopen.

De pedagogisch medewerker informeert de ouders voorzichtig en zorgvuldig over haar zorgen betreffende hun kind en bespreekt eventueel een stappenplan/plan van aanpak. Eventueel kan zij helpen de weg te vinden naar deskundige hulp en/of het Centrum Jeugd en Gezin. Iedere vestiging van Het Paleisje heeft een eigen contactpersoon bij het Centrum voor Jeugd en Gezin. Daarnaast werkt Het Paleisje nauw samen met het CJG. Het CJG komt ook bij Het Paleisje op locatie en heeft een open inloopsprekuren voor ouders die informatie willen of vragen hebben omtrent de opvoeding van hun kind (eren).

De signalerende verantwoordelijkheid ligt bij de pedagogisch medewerker van het kind, zij is ook aanspreekpunt. We maken gebruik van een stappenplan in ons protocol Signaleren Zorgkinderen met precies omschreven voor ouders en pedagogisch medewerkers hoe wij omgaan met signalen die wij zien en waar wij ons zorgen over maken.

Het bevorderen van persoonlijke competentie

Door de manier waarop wij met de kinderen omgaan, hoe de kinderen in de groep met elkaar omgaan, door de inrichting van de ruimten en door de mogelijkheden die het speelmateriaal en de activiteiten bieden, bevorderen wij de persoonlijke competentie van het kind.

Wij benaderen het kind respectvol en positief en geven het de ruimte om zelf of met elkaar kleine probleempjes op te lossen. Wij letten daarbij op wat het kind zelf aan kan en waar het aan toe is. We bouwen voort op het ontwikkelingsniveau van het kind.

Tijdens spel, activiteiten en verzorgingssituaties geven wij het kind complimenten. We 'zeggen wat we zien en benoemen wat we doen'.

Soms doen we mee met zijn spel, en brengen daarbij soms nieuwe elementen in, maar proberen daarbij het initiatief vooral bij het kind te leggen/te laten. Zo maken we het op een speelse manier bewust van zijn eigen capaciteiten.

Wij gaan in op zijn grapjes en gaan met humor om met 'ondeugend' en 'uitdagend' gedrag. Elk kind is trots als het zelf dingen kan doen. Wij stimuleren de zelfstandigheid van elk kind en doen dat gedoseerd en passend bij de ontwikkeling en de leeftijd van het kind. Zo kunnen kinderen bepaald speelmateriaal zelf pakken en is de ruimte zo ingericht dat kinderen weten wat ze waar kunnen vinden en waar kunnen doen. Ook bij zelfstandig eten, drinken, zindelijk worden, e.d. stimuleren wij het kind op een positieve manier. Wij 'dwingen' kinderen nooit met eten of zindelijkheid. Als iets niet meteen lukt, wordt het kind geholpen en zo nodig getroost om het op een later moment weer te proberen. Wij observeren, interpreteren, ondersteunen waar nodig of bieden het kind juist wat extra uitdaging om een stapje verder te komen. Activiteiten die vooral veel mogelijkheden bieden voor het verder ontwikkelen van persoonlijke competenties zijn bijv. samenspel, fantasiespel, drama, naspelen/meespelen. Door te leren winnen en verliezen, door lastige situaties zélf op te lossen, door grenzen te verkennen en te verleggen en mogelijkheden te ontdekken (iets proberen wat je eerst niet durfde), door dingen zélf te maken en daar complimenten voor te krijgen, leren kinderen wat zij kunnen (wat vind je heel leuk om te doen, waar ben je goed in) en wie ze zijn. Wij bieden daarom een grote variatie in activiteiten, in speelmogelijkheden en in spelmaterialen, zowel binnen als buiten. De verschillende kwaliteiten die groepsleiding heeft zetten wij hierbij bewust in. Een kind ontdekt geleidelijk aan wie het is en wat het kan. Peuters ontdekken dat jongens en meisjes verschillen. Ze krijgen belangstelling voor het eigen lichaam. Het roepen van 'vieze' woorden kan soms populair zijn bij een kind of in de groep kinderen. Dit hoort bij de normale ontwikkeling van een kind. Het gaat meestal vanzelf weer over en we maken er dan ook niet veel drukte over.

Het bevorderen van sociale competentie

Sociale competentie omvat vaardigheden en kennis over hoe je met anderen omgaat, je weg vinden in een groep, samenwerken, rekening houden met anderen, conflicten voorkomen en oplossen, het ontwikkelen van sociale verantwoordelijkheid. In de interactie met andere kinderen, met andere volwassenen, de ervaring van 'in een groep zijn' en daar je weg in vinden, ervaren en ontdekken kinderen wat wel en niet werkt in de omgang met elkaar. Kinderen ontwikkelen hierdoor hun sociale vaardigheden en hun kennis hierover. Belangrijke competenties om goed te kunnen functioneren in de maatschappij.

De kinderen spelen soms in een grotere groep, soms in een klein groepje of met zijn tweetjes.

Ze krijgen een band met elkaar en gaan vriendschappen aan. Hierdoor ontdekken ze hoe ze met heel verschillende mensen kunnen omgaan in uiteenlopende situaties. Samen iets maken, delen, op je beurt wachten, rekening houden met elkaar, elkaar vertrouwen, je inleven in een ander maar ook voor jezelf leren opkomen en elkaar helpen, zijn ervaringen die kinderen dagelijks meemaken in een groep. Met elkaar nieuwe ontdekkingen doen, een fantasiespel verzinnen, winnen en verliezen, samen plezier hebben, leuke dingen doen, maar ook ruzies oplossen, verdriet delen en troosten. Samen eten, een nieuw kind in de groep verwelkomen, feest vieren, afscheid nemen als een kind van het kinderdagverblijf weggaat, zijn rituelen die de groep vormen, betrokkenheid geven en een gevoel van gezamenlijkheid doen ontstaan.

We stimuleren positieve interactie tussen de kinderen en geven kinderen de ruimte om de eigen weg te vinden in het contact. Ook als er onenigheid of kleine conflicten ontstaan tussen kinderen.

Kinderen kunnen die vaak op een goede manier oplossen als ze daar de gelegenheid voor krijgen.

De pedagogisch medewerker is gericht op positieve interactie en heeft een voorbeeldfunctie. Zo leren kinderen van elkaar en van de pedagogisch medewerker hoe ze op een rustige, open manier ruzies en conflicten kunnen oplossen en hoe ze deze kunnen voorkomen. De pedagogisch medewerker ziet van een afstandje toe en houdt in de gaten of de kinderen er zelf uitkomen. Ze geeft waar nodig, hulp, ondersteuning, advies. Per situatie schat de pedagogisch medewerker in wat dít kind nodig heeft. Ze sluit daarbij aan op de ontwikkelingsfase en leeftijd van het kind.

We respecteren kindervriendschappen en houden rekening met de verschillende en wisselende behoefte en ontwikkeling van de kinderen om samen of juist liever individueel te spelen. Aan tafel willen sommige kinderen bijvoorbeeld graag naast elkaar zitten. We houden daar rekening mee.

We zorgen dat de inrichting van de ruimtes en het aanbod van spelmaterialen en activiteiten uitnodigt tot sociale interacties. Door bijvoorbeeld verschillende hoeken in te richten kunnen kinderen min of meer

ongestoord naast elkaar spelen, terwijl ze tegelijk makkelijk naar een andere plek kunnen lopen en kunnen zien wat andere kinderen doen.

Eigen maken van waarden, normen en cultuur

Wat de algemeen geldende waarden en normen zijn, is niet altijd eenvoudig concreet te maken. Het is vaak vooral een intuïtief gevoel: 'zo gaat dat hier', 'zo doen we dat'. Deels komt dit omdat we de waarden en normen ons zo eigen gemaakt hebben dat we niet meer anders weten en ze 'zo gewoon' en voor de hand liggend vinden. Pas bij de ontmoeting met andere culturen zien we dan dat wat voor ons 'zo gewoon' is, niet voor iedereen en overal geldt.

Ook het onderscheid tussen wat een norm is en wat we een waarde vinden is niet altijd eenduidig. Vaak zijn de regels in een groep de vertaalslag van de waarden en normen, de afspraken over hoe we met elkaar en met de omgeving omgaan. We hebben dan ook geen regels om de regels (geschreven of ongeschreven), maar weten waarom die er zijn.

We verstaan onder waarden, normen en regels het volgende:

- waarden gaan over wat we met elkaar belangrijk vinden
- normen gaan over wat we in het gedrag goed vinden (en niet goed): hoe 'hoort het'
- regels zijn de praktische vertaling van de waarden en normen.

Waarden en normen worden weerspiegeld in rituelen en gewoonten, in regels op de groep, in sfeer en aankleding van de ruimten, in het handelen van de pedagogisch medewerker, in de manier van omgaan met elkaar.

Pedagogisch medewerkers hebben een belangrijke rol in het uitdragen en voorleven van waarden en normen; wij zijn ons hiervan bewust. In de bejegening van anderen, in de manier van omgaan met de omgeving, in de gewoonten op de groep zien we terug wat we belangrijk en goed vinden. Kinderen verkennen de grenzen en willen weten wat van hen verwacht wordt. Jonge kinderen weten nog niet wat goed is en wat niet goed. Ze kunnen dat niet uitleggen. Ze leren door ervaring en ontdekken waar grenzen zijn en wat er van hen verwacht wordt. Ze zien van de pedagogisch medewerkers wat goed is en wat niet goed.

We leven voor, geven het goede voorbeeld, en leggen uit wat er van een kind verwacht wordt.

Uitgangspunt is een positieve houding. Dat betekent dat gewenst gedrag wordt beloond met een compliment, met speciale aandacht. Soms zoekt een kind bewust de grenzen op. We maken afspraken met het kind en maken duidelijk wat de regels zijn in het kinderdagverblijf en waar de grens is, als een kind hier tegenaan loopt.

Als een kind echt onacceptabel gedrag vertoont of normen/grenzen overschrijdt zijn er verschillende mogelijkheden om te handelen. Voorbeelden zijn het aanspreken op het ongewenste gedrag en benoemen van gewenst gedrag, waarschuwen, het kind afleiden, even uit de conflictsituatie halen om weer tot rust te komen (overigens nooit buiten het zicht van een pedagogisch medewerker).

Hoe precies gehandeld wordt, is afhankelijk van verschillende factoren als leeftijd, ontwikkelingsfase, ernst van de situatie. Wij passen onze handelswijze aan wat het individuele kind op dat moment nodig heeft.

Groepsindeling

Het Paleisje Berkel beschikt over 4 verticale groepen en twee Peuter Speel Academies (hierna PSA genoemd). In de kinderopvanggroepen worden de kinderen in de leeftijd van 0 tot 4 jaar opgevangen. De namen van de groepen worden aan een echt Paleisje ontleend. Zo hebben wij de 'Elfjes' met een capaciteit van 15 kindplaatsen en 'Narren' met een capaciteit van 14 kindplaatsen en de 'Engeltjes' en 'Kabouters' met een capaciteit van 12 kindplaatsen.

Tevens beschikken wij over twee Peuter Speel Academie groepen. Hier worden kinderen in de leeftijd van 2-4 jaar opgevangen. De Peuter Speel Academies beschikken beide over zestien kindplaatsen. Deze groepen bevinden zich op de bovenetage en zijn beide voorzien van een badkamer.

Afhankelijk van het kind aantal en de leeftijden van de kinderen zullen er 2, 3 of 4 gediplomeerde pedagogisch medewerkers op de groep aanwezig zijn.

Aanwezigheid medewerkers

Binnen Het Paleisje zullen er gedurende de openingstijden altijd minimaal 2 medewerkers aanwezig zijn. Er is dus nooit een medewerker alleen op het kinderdagverblijf. Op deze manier kunnen we waarborgen dat in geval van calamiteit of andere gebeurtenissen er altijd een achterwacht aanwezig is. Er is altijd minimaal 1 medewerker in het pand aanwezig die BHV en EHBO voor kinderen heeft gevolgd en hiervoor gecertificeerd is (via een bedrijf dat voldoet aan de regels IKK). Als in een uitzonderlijke situatie er maar één medewerker aanwezig kan zijn en er geen andere volwassene op de locatie is, moet de achterwachtregeling worden toegepast. Dit betekent dat in geval van calamiteiten een achterwacht beschikbaar is die binnen vijftien minuten aanwezig kan zijn op de opvanglocatie. De (actieve) achterwacht is telefonisch bereikbaar tijdens de opvangtijden.

4-ogenprincipe

Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid stelt in navolging van de commissie Gunning dat een groep kinderen, uit oogpunt van veiligheid, niet lang alleen kan zijn met één volwassene en past het 4-ogenprincipe toe. Dit betekent dat er op ieder moment van de dag een medewerker (dit kan ook een stagiaire, groepshulp, manager of ouder zijn) moet kunnen meekijken of meeluisteren met een pedagogisch medewerker die alleen op de groep staat.

Het Paleisje hanteert het 4-ogenprincipe op de volgende wijze;

- Binnen Het Paleisje is het rooster-technisch geregeld dat iedere groep een eigen openen en sluiten heeft. Er kan wel voor gekozen worden om de groepen samen te voegen, er is echter nooit een medewerker alleen op het kinderdagverblijf aanwezig, niet in de ochtend en niet aan het eind van de dag.
- Er is een open en professionele werkverstandhouding waarbij de drempel laag is om elkaar aan te spreken op bepaalde gedragingen.
- Binnen Het Paleisje is er bouwkundig voor gezorgd dat er transparantie is binnen de groepen. Elke groep heeft veel ramen en glas in deuren, waardoor de medewerkers goed zicht op elkaar hebben.
- Er worden stagiaires ingezet, die boventallig zijn dus als extra ogen kunnen dienen.
- Er is dagelijks een locatiemanager aanwezig die zich de gehele dag op verschillende momenten en op verschillende plaatsen bevindt.

De drie-uursregeling

De drie uren regeling van de Elfjes

- Van 07:30 tot 08:00 uur wordt er niet afgeweken van de BKR
- **Van 08:00 tot 08:30 uur wordt er een half uur afgeweken van de BKR**
- Van 08:30 uur tot 14:45 uur wordt er niet afgeweken van de BKR
- **Van 12:45 tot 14:15 wordt er in totaal 1,5 uur afgeweken van de BKR**
- Van 14:15 uur tot 17:00 uur wordt er niet afgeweken van de BKR
- **Van 17:00 uur tot 18:00 wordt er één uur afgeweken van de BKR**
- Van 18:00 tot 18:30 wordt er niet afgeweken van de BK

07.30	08.00	08.30	09.00	10.00	11.00	11.30	12.00	12.45	14.15	15.00	16.00	17.00	17.30	18.00
08.00	08.30	09.00	10.00	11.00	11.30	12.00	12.45	14.15	15.00	16.00	17.00	17.30	18.00	18.30

De maximale afwijking in de BKR bij de groep van de Elfjes is:

08:00 uur tot 08:30 (0.5 uur) + 12:45 uur tot 14:15 uur (1.5 uur) + 17:00 uur tot 18:00 uur (1uur) = 3 uur

De drie uren regeling van de Engeltjes

- Van 07:30 uur tot 08:00 uur wordt er niet afgeweken van de BKR
- **Van 08:00 tot 08:30 uur wordt er een half uur afgeweken van de BKR**
- Van 08:30 uur tot 12:45 uur wordt er niet afgeweken van de BKR
- **Van 12:45 tot 14:15 wordt er in totaal 1,5 uur afgeweken van de BKR**
- Van 14:15 uur tot 17:00 uur wordt er niet afgeweken van de BKR
- **Van 17:00 uur tot 18:00 wordt er één uur afgeweken van de BKR**

- Van 18:00 uur tot 18:30 uur wordt er niet afgeweken van de BKR

07.30	08.00	08.30	09.00	10.00	11.00	11.30	12.00	12.45	14.15	15.00	16.00	17.00	17.30	18.00
08.00	08.30	09.00	10.00	11.00	11.30	12.00	12.45	14.15	15.00	16.00	17.00	17.30	18.00	18.30

De maximale afwijking in de BKR bij de groep van de Engeltjes is:

08:00 uur tot 08:30 (0.5 uur) + 12:45 uur tot 14:15 uur (1.5 uur) + 17:00 uur tot 18:00 uur (1 uur) = 3 uur.

De drie uren regeling van de Narren

- **Van 07:30 tot 08:30 uur wordt er een half uur afgeweken van de BKR**
- Van 08:00 uur tot 12:45 uur wordt er niet afgeweken van de BKR
- **Van 12:45 tot 14:15 wordt er in totaal 1,5 uur afgeweken van de BKR**
- Van 14:15 uur tot 17:00 uur wordt er niet afgeweken van de BKR
- **Van 17:00 uur tot 18:00 uur wordt er één uur afgeweken van de BKR**
- Van 18:00 uur tot 18:30 uur wordt er niet afgeweken van de BKR

07.30	08.00	08.30	09.00	10.00	11.00	11.30	12.00	12.45	14.15	15.00	16.00	17.00	17.30	18.00
08.00	08.30	09.00	10.00	11.00	11.30	12.00	12.45	14.15	15.00	16.00	17.00	17.30	18.00	18.30

De maximale afwijking in de BKR bij de groep van de Narren is:

07:30 uur tot 08:00 (0.5 uur) + 12:45 uur tot 14:15 uur (1.5 uur) + 17:00 uur tot 18:00 uur (0.5 uur) = 3 uur

De drie uren regeling van de Kabouters

- Van 07:30 uur tot 12:45 uur wordt er niet afgeweken van de BKR
- **Van 12:45 uur tot 14:15 uur wordt er in totaal 1,5 uur afgeweken van de BKR**
- Van 14:15 uur tot 17:00 uur wordt er niet afgeweken van de BKR
- **Van 17:00 uur tot 18:30 uur wordt er in totaal 1,5 uur afgeweken van de BKR**
- Van 18:00 uur tot 18:30 uur wordt er niet afgeweken van de BKR

07.30	08.00	08.30	09.00	10.00	11.00	11.30	12.00	12.45	14.15	15.00	16.00	17.00	17.30	18.00
08.00	08.30	09.00	10.00	11.00	11.30	12.00	12.45	14.15	15.00	16.00	17.00	17.30	18.00	18.30

De maximale afwijking in de BKR bij de groep van de Kabouters is:

0+ 12:45 uur tot 14:15 uur (1.5 uur) + 17:00 uur tot 18:30 uur (1.5 uur) = 3 uur

De drie uren regeling van de Peuter Speel Academies (1&2)

- Van 07:30 uur tot 08:00 uur wordt er niet afgeweken van de BKR
- **Van 08:00 uur tot 09:00 uur wordt er één uur afgeweken van de BKR**
- Van 09:00 uur tot 12:45 uur wordt er niet afgeweken van de BKR
- **Van 12:45 uur tot 14:15 uur wordt er één uur afgeweken van de BKR**
- Van 14:15 uur tot 17:00 uur wordt er niet afgeweken van de BKR
- **Van 17:00 uur tot 18:00 wordt er één uur afgeweken van de BKR**
- Van 17:30 uur tot 18:30 uur wordt er niet afgeweken van de BKR

07.30	08.00	08.30	09.00	10.00	11.00	11.30	12.00	12.45	14.15	15.00	16.00	17.00	17.30	18.00
08.00	08.30	09.00	10.00	11.00	11.30	12.00	12.45	14.15	15.00	16.00	17.00	17.30	18.00	18.30

De maximale afwijking in de BKR bij de Peuter Speel Academies is”:

08:00 uur tot 09:00 (1 uur) + 12:45 uur tot 14:15 uur (1 uur) + 17:00 uur tot 18:00 uur (1 uur) = 3 uur

Pauzes worden gehouden tussen 12:45 uur en 14:15 uur. De regel bij de lunchpauze is dat minimaal de helft van de bezetting aanwezig is. Wanneer de groep is voorzien van drie pedagogisch medewerkers, zullen er altijd twee pedagogisch medewerkers aanwezig zijn op de groep tijdens de pauze tijd. Wanneer de groep is voorzien van twee pedagogisch medewerkers, zal er altijd één pedagogisch medewerker aanwezig zijn tijdens de pauzetijd.

Stamgroep

Elk kind geniet de opvang in een stamgroep. Elke stamgroep beschikt over vaste pedagogisch medewerkers. Dit betekent dat elke kind vaste pedagogisch medewerkers kent.

Verlaten stamgroep

Op de minder drukke dagen kunnen de groepen worden samengevoegd. Er is altijd een vaste pedagogisch medewerker van elke stamgroep aanwezig. Dit om een vertrouwd gevoel te geven aan het kind in een andere omgeving.

Doordat wij kleinschalig zijn, kennen de kinderen de pedagogisch medewerkers en de kinderen elkaar.

Hierdoor vormt samenvoegen op een andere groep dan de stamgroep bijna geen drempel voor de kinderen.

Mentor

Ieder kind heeft een eigen mentor. Dit is een van de vaste pedagogisch medewerkers van de groep van uw kind. Zij volgt uw kind heel specifiek, is aanspreekpunt voor u als ouder, heeft een signalerende functie en draagt zorg voor het welbevinden van uw kind. Ze voert de gesprekken met u als opvoeder en eventueel met instanties (met toestemming van de ouders).

We streven ernaar dat de mentor van het kindje, het intake gesprek met de ouders houdt. In ieder geval krijgen de ouders via de intake te horen welke pedagogisch medewerker het mentorschap over hun kindje op zich neemt.

U kunt uw mentor altijd aanspreken als zij aanwezig is of een afspraak maken voor overleg. De mentor zorgt ervoor dat andere medewerkers op de hoogte zijn van afspraken die zij met u maakt zoals bijvoorbeeld over slaapgewoontes en wat uw kind wel/niet mag eten. Na de eerste drie maanden zal de mentor een evaluatiegesprek met u plannen om te bespreken hoe het gaat. Wanneer uw kind mocht wisselen van groep dan wordt er extra aandacht besteed aan deze nieuwe situatie voor het kind.

Omdat we het belangrijk vinden dat er een goede band ontstaat tussen de mentor, de ouder en het kind, zullen we wisseling van mentor tot een minimum proberen te beperken. De mentor van uw kind maakt minimaal 1x per jaar volgens een vast systeem een observatieverslag over zijn/haar welbevinden. U zult door de mentor minimaal 1 keer per jaar worden uitgenodigd voor een gesprek waarin de resultaten van deze observatie wordt besproken en hoe het verder met uw kind bij ons gaat. Door 'eigen' mentorkinderen is er meer ruimte voor de pedagogisch medewerker om deze kinderen echt goed te leren kennen. Hierdoor kan de medewerker beter inspringen op de behoeften van deze kinderen. Door een vertrouwensrelatie op te bouwen zullen kinderen zich emotioneel veilig voelen bij Het Paleisje. De mentor kan de mentorkinderen gericht activiteiten aanbieden die beter aansluiten bij het kind. Dit kan ervoor zorgen dat kinderen een hogere spelbetrokkenheid en meer stimulering van de brede ontwikkeling.

Voor de medewerkers is het ook prettig werken met mentorkinderen, het verdiepen in de relatie met een aantal kinderen levert focus en energie op indien ze zich mogen ontwikkelen op bepaalde facetten en doelen van het mentorschap waar ze zelf ook graag beter in willen worden. Ook kunnen ze als professional genieten door het zien van de band met de kinderen die steeds sterker wordt.

Door het afbakenen van het aantal kinderen is het helder voor de pedagogisch medewerker wie ze het meest gericht kan observeren en ontwikkelkansen kan aanreiken. De mentor heeft een signalerende functie bij (eventuele) ontwikkelingsproblemen.

Dagindeling Dreumes en Peuters

- 07.30 - 09.30 uur:* Binnenkomst van de kinderen. De pedagogisch medewerkers begroeten de ouders en kinderen en wisselen kort informatie uit met de ouders.
- 09.30 - 10.30 uur:* Als iedereen op zijn basisgroep is aangekomen gaan we aan tafel, we zingen liedjes en nemen we de dag door met de dagritmekaarten. Daarna eten de kinderen fruit en drinken ze sap. Daarna worden de kinderen verschoond of gaan op het potje of op de wc. De kinderen die nog twee keer slapen gaan naar bed (dreumesen).
- 10.30 - 11.30 uur:* Met de kinderen worden zowel binnen als buiten activiteiten gedaan zoals verven, (voor)lezen, muziek maken, knutselen, vrijspelen of buitenspelen.
- 11.30 - 12.30 uur:* Samen aan tafel voor de broodmaaltijd. De kinderen krijgen eerst een boterham met iets hartigs en daarna met iets zoets en ze krijgen melk te drinken. De kinderen worden verschoond, gaan op het potje of op de wc.
- 12.30 - 14.30 uur:* De kinderen worden gezamenlijk naar bed gebracht en ingestopt. Met de kindjes die

14.30 – 16.00 uur:	niet hoeven te slapen worden er binnen- en/of buiten activiteiten gedaan. De kinderen komen uit bed, worden verschoond we hebben een kort tafel moment waarbij de kinderen een groenten snack kunnen eten. Hierna wordt een activiteit gedaan.
16.00 -16.15 uur:	De kinderen gaan aan tafel en krijgen een warme maaltijd en sap te drinken.
16.20 - 16.50 uur:	De handen en de gezichtjes worden gewassen en de haren worden gekamd. De kinderen worden netjes opgefrist om weer door hun ouders/verzorgers opgehaald te worden.
16.30 - 18.30 uur:	Kinderen die nog aanwezig zijn kunnen buiten spelen, vrij spelen, puzzelen of een boekje lezen.

Dagindeling Peuter Speel Academie

7:30 - 9:15 uur	Binnenkomst
9:15 - 9:40 uur	Peuterdans / Peuteryoga
9:40 - 10:10 uur	Fruit eten + kringgesprek Naar het toilet of verschonon
10:20 –10:45 uur	Peuter Academie activiteiten
10:45- 11:30 uur	Vrij spel/ knutselen etc.
11:30- 12:10 uur	Gezamenlijk de tafel dekken & boterhammen eten Gezamenlijk tafel afruimen & naar toilet of verschonon
12:30 –14:00 uur	Vrij spel en/of slapen Naar het toilet of verschonon
14:30 –14:55 uur	Peuter Academie activiteiten
14:55 –15:45 uur	Vrij spel/ knutselen etc.
15:45 – 16:30 uur	De dag doornemen & warme maaltijd eten Gezamenlijk afruimen & naar toilet of verschonon Hierna wordt er lekker gespeeld tot alle kinderen gehaald zijn.

Iedere dag worden de tanden gepoetst voor de maaltijd of een half uur na de maaltijd. De pedagogisch medewerkers bepalen zelf het moment van de tanden poetsen. Dit zodat er rekening kan worden gehouden met ophaalmomenten en eventuele uitstapjes.

Yoga/bewegen/ peuterdans

De kinderen starten de dag bewegend. Er kan gekozen worden voor yoga zodat de kinderen tot rust komen. Als kinderen de behoefte hebben om hun energie kwijt te raken, kan er voor peuterdans gekozen worden. Dit kan zowel buiten als binnen plaatsvinden.

Fruit eten + kringgesprek

Elke dag zorgt de pedagogisch medewerker voor vers fruit. Tijdens het eten, wordt een kringgesprek gevoerd. Hier worden de volgende zaken in besproken:

- Welke dag is het vandaag (liedje van de week zingen);
- Welke datum, maand en welk jaar is het;
- Welk seizoen is het;
- Wat gaan we vandaag doen;
- Willen de kinderen nog wat leuks vertellen.

Naar het toilet of verschonon

Kindjes die een luier dragen worden verschoond en de kinderen die zindelijk zijn, gaan zelf naar het toilet. Beide activiteiten vinden plaats in de badkamer zodat de pedagogisch medewerker de zindelijke kinderen goed in de gaten kan houden. Kinderen die zindelijk aan het worden zijn, kunnen gestimuleerd worden door een beloningsstelsel bij te houden. Uiteraard worden de kinderen met een luier buiten deze momenten ook verschoond en mogen de kinderen op elk moment van de dag naar het toilet.

Peuter Speel Academie activiteiten

Taalactiviteit: Elke dag zijn de kinderen bij de Peuter Speel Academie bezig met taal. Dit kan op diverse manieren. Het hangt af van het thema dat op dat moment geldt. Het interactief lezen van een boek, een spelletje met letters spelen, het alfabet opnoemen, een praatplaat bespreken (woordenschat verbreden), je eigen letter zoeken en knutselen, letters stempelen, gooien met de letterdobbelsesteen, woorden klappend opnoemen etc. zijn allemaal beproefde handelingen om de taalontwikkeling te stimuleren. Ook Engelse lesjes willen wij spelenderwijs er in verwerken. Echter wanneer een kind geen deel wil nemen aan deze lessen wordt een kind wel gestimuleerd om mee te doen, maar het is zeker niet verplicht.

Rekenactiviteit: Elke dag zijn de kinderen ook bezig met rekenen. De kinderen zijn daarbij op verschillende manieren bezig met rekenen. Hierbij kan gedacht worden aan het tellen van de stippen van de dobbelsesteen, stempelen met cijfers, hardop tellen, versieren, kennismaken met woorden als meer/minder, lang/kort etc. Ook hier geldt wanneer een kind geen deel wil nemen aan deze lessen wordt een kind wel gestimuleerd om mee te doen, maar het is zeker niet verplicht.

Spelen: Na de eerste Peuter Speel Academie activiteit mogen de kinderen aan de hand van een planbord kiezen waar zij mee gaan spelen. De kinderen mogen een foto van zichzelf plakken bij de activiteit waar zij graag mee willen spelen. Door een planbord te gebruiken leren de kinderen dat zij keuzes mogen maken. Ook leren de kinderen langer te spelen met één ding.

De andere speelmomenten worden er niet met het planbord gewerkt. In de groep zijn meerdere hoeken. Geregeld worden de hoeken veranderd zodat het past bij het thema.

Slapen: De kinderen slapen op stretchers, speciaal ontworpen voor jonge kinderen. Er is altijd een pedagogisch medewerker in het lokaal aanwezig, wanneer de kinderen liggen te slapen. Er zijn geen slaapkamers aanwezig op de groep, de kinderen slapen in het lokaal.

Gezamenlijk de tafel dekken: Voordat de kinderen de tafel mogen dekken vragen wij hen eerst hun handen te wassen. Doordat de kinderen zelf de tafel dekken, mogen zij nadenken wat er allemaal nodig is om te kunnen eten. Ook mogen de kinderen nagaan hoeveel spullen zij nodig hebben.

De kinderen komen alleen in contact met het plastic bestek, borden, bekertjes en het beleg middels verhoudbakken.

Boterham smeren + op eten: De kinderen mogen eerst zelf boter op hun boterham smeren. Vervolgens doet de pedagogisch medewerker beleg op de boterham. Op de eerste boterham zit altijd iets hartigs. Op de boterhammen die volgen mag zoetheid. De kinderen krijgen melk te drinken. *Iedere dag worden de tanden geïetsd voor de maaltijd of een half uur na de maaltijd. De pedagogisch medewerkers bepalen zelf het moment van de tanden poetsen. Dit zodat er rekening kan worden gehouden met ophaalmomenten en eventuele uitstapjes.*

De dag doornemen: Voordat de kinderen warm gaan eten, wordt de dag kort besproken. Bewust is er voor gekozen om dit te bespreken voor de warme hap aangezien de kinderen opgehaald kunnen worden na de warme hap. Tijdens dit gesprek vertellen de kindjes wat zij die dag leuk of minder leuk vonden. Ook krijgen ze de vrijheid om nog iets te vertellen.

Eten: Elke dag wordt een vers gerecht bereid. Mochten kinderen allergieën hebben of bepaalde voedingsstoffen niet binnen mogen krijgen dan wordt hiermee rekening gehouden. Na het eten wassen de kinderen hun gezichtje en worden hun haren gekamd. Op deze manier gaan de kinderen schoon naar huis.

Voeding

Het Paleisje heeft een standaardpakket aan voedingsmiddelen. Als er behoefte is aan specifieke voeding of als ouders ervoor kiezen om andere voeding te geven, dan de standaardvoeding, zullen de ouders daar zelf voor moeten zorgen. Dit kan in overleg met de pedagogisch medewerkers.

De kinderen hebben voor hun ontwikkeling gezonde voeding nodig. Dat betekent dat zij alle voedingsstoffen moeten binnen krijgen die het lichaam dagelijks nodig heeft.

De keuze voor voeding wordt bepaald door de stoffen die het lichaam nodig heeft om zich te ontwikkelen, zoals koolhydraten, eiwitten, vetten, vitamines, mineralen, vezels en vocht. De wijze waarop de maaltijden

worden aangeboden, de voorbeeldfunctie van de pedagogisch medewerkers, het stimuleren van sociale omgang, het aanleren van tafelmanieren dragen expliciet bij tot de ontwikkelingskansen die de kinderen binnen de Peuter Speel Academie krijgen.

Ons aanbod voor de baby

Baby's krijgen op 'Het Paleisje' flesvoeding van Nutrilon 1 + 2 of HERO 1+ 2. Ook afgekolfdde moedermelk kan worden meegegeven. Uiteraard is er altijd de gelegenheid voor de moeder om borstvoeding te geven.

In overleg met de ouders krijgen de baby's:

- Een fruithap gemaakt van vers fruit;
- Water en eventueel diksap (wij geven bij voorkeur water);
- Een papfles (rijstbloem);
- Broodmaaltijd;
- Snacks in de vorm van tomaat, komkommer, paprika, avocado en wortel;
- Soepstengels om te sabbelen;
- Verse groentehap.

Het is de verantwoordelijkheid van de pedagogisch medewerkers om de hoeveelheden vast te stellen per kind, bij voorkeur in overleg met ouders. Zij hebben immers het (in-) zicht in de groei, het energieverbruik, de behoeftes, en de eetlust van het individuele kind. Kinderen worden nooit gedwongen om te eten, wel daartoe gestimuleerd.

Ons aanbod dreumes - peuter

Ontbijt

'Het Paleisje' verzorgt ontbijt voor de kinderen die gebruik maken van de vervroegde opvang. Het ontbijt wordt aangeboden tussen 7.00 en 7.30 uur. Voor de kinderen die vanaf 7.30 gebracht worden, wordt geen ontbijt verzorgd. Ouders/ verzorgers dragen hiervoor de verantwoordelijkheid. Wij gaan er vanuit dat de kinderen dit thuis benutten en niet meekrijgen naar het kinderdagverblijf.

Fruit, water, lauwe thee en eventueel sap

Tussen 9.30 uur en 10.00 uur wordt er in de groep gezamenlijk aan tafel fruit gegeten, (lauwe) thee, water of sap gedronken.

Lunch

Er wordt gezamenlijk aan tafel geluncht met bruin brood, beschuit,)cracker, vleeswaren, kaas, pindakaas en zoetbeleg. De kinderen krijgen op hun eerste boterham iets hartigs en de tweede en daarop volgende boterham mogen ze hun eigen keuze maken. Bij de lunch krijgen ze melk te drinken.

Gezonde snack

De kinderen krijgen als ze uit bed komen drinken aangeboden en een gezond tussendoortje in de vorm van tomaat, komkommer, avocado, paprika, en wortel. Af en toe wordt er een soepstengel aangeboden.

Warme maaltijd

Tussen 16.00 uur en 16.15 uur krijgen de kinderen een warme maaltijd aangeboden. Deze kan variëren uit aardappels, groenten en vlees, kip, een eitje of vis, pastamaaltijden en rijstmaaltijden. Deze maaltijden worden vers bereid. Bij de warme maaltijd krijgen de kinderen water of eventueel sap te drinken.

Feesten en traktaties

Binnen 'Het Paleisje' worden een aantal feesten jaarlijks gevierd denk hierbij aan Valentijn, Pasen, Halloween, Sinterklaas, Kerstmis en de verjaardagen. De voorbereiding ligt in handen van de pedagogisch medewerkers van de vestiging. De pedagogisch medewerkers zijn verantwoordelijk voor de organisatie van de voeding en lekkernijen tijdens de feestdagen.

Op verjaardagen van de kinderen blijkt de traktatie telkens weer een hoofdbreker te zijn: wat is 'verantwoord'. 'Het Paleisje' verzoekt ouders met de keuze voor een traktatie rekening te houden met de uitgangspunten van het voedingsbeleid: zo gezond mogelijk. Er mag derhalve geen snoep, en chips getrakteerd worden. Als er gekozen wordt om een ongezonde traktatie te trakteren, dan wordt deze mee naar huis gegeven en is het aan de ouders/verzorgers om deze wel of niet aan hun kind(eren) aan te bieden.

Het moment van trakteren valt altijd samen met het gebruikelijke 'tussendoortje', om zo te voorkomen dat het kind een extra zuurstoot krijgt. Dit 'zuur' tast het tandglazuur aan.

Een aantal suggesties voor traktaties:

- Krentenbolletjes of doosje rozijnen
- Groenten
- Fruit – kaasjes - worstjes
- Waterijsjes zonder kleurstof en toegevoegde suikers

Druiden en snoeptomaatjes worden niet gegeven in verband met stikgevaar.

Mocht u hiervoor inspiratie nodig hebben dan kunt u bij de pedagogisch medewerkers vragen om ideeën.

Pedagogische aspecten bij de maaltijd

Het dagritme van het voedingsbeleid geeft structuur en duidelijkheid aan het kind. Het leert het jonge kind het vertrouwen dat de continuïteit op de opvang gewaarborgd is. Zo ook het gezamenlijk eten aan tafel. 'Het Paleisje' hecht aan eten in een duidelijke situatie aan een gedekte tafel met een gezamenlijke start en een duidelijk eind. De maaltijden worden geflankeerd door vaste rituelen zoals liedjes zingen. De pedagogisch medewerkers zijn verantwoordelijk voor rust en een gezellige sfeer aan tafel. Eten is geen straf, maar een sociaal moment, waar naast het eten aandacht is voor elkaar. Pedagogisch medewerkers stimuleren communicatie en leren de kinderen oprechte belangstelling te tonen voor elkaar. De pedagogische medewerkers letten ook op de tafelmanieren van de kinderen. Zo worden de peuters gestimuleerd om gedurende de maaltijd aan tafel te blijven zitten en hun eigen boterhammetje te smeren.

Hoe word de ontwikkeling van het kind gestimuleerd

Alle kinderen worden gestimuleerd bij het zetten van de volgende stap. Zo worden er elke dag activiteiten aangeboden voor alle leeftijden. Voor de leeftijden van 3 jaar en ouder, bieden wij extra uitdaging aan. Bij de 3+ activiteiten worden er educatieve activiteiten aangeboden. Door middel van deze activiteiten word de stap naar de basisschool extra gestimuleerd.

Hieronder zal uitgebreid beschreven worden, welke activiteiten wij aanbieden om de ontwikkeling te stimuleren.

Activiteiten aanbod

Zoals thuis de ouders een voorbeeldfunctie voor de kinderen hebben, zo hebben de pedagogisch medewerkers dat in het kinderdagverblijf. Zij dragen hun beelden van de werkelijkheid, hun handelwijze, visie, normen en waarden over op de kinderen. Professioneel begeleiden betekent onder andere doelgericht en bewust begeleiden. Je observeert kinderen, probeert ze te begrijpen, denkt na over je aanpak en handel hiernaar.

Onze pedagogisch medewerkers kunnen de kinderen boeien door leuke en zinnige activiteiten met de kinderen te doen en door de manier waarop activiteiten en spelmogelijkheden worden aangeboden. Ze praten met de kinderen over allerlei onderwerpen van 'de poes van de burens' tot aan onderwerpen over 'leven en dood'. Tussen 10.00 en 11.30 uur is er een verplicht activiteitenmoment, dit om dagelijks minimaal één keer met de kinderen een activiteit te verrichten.

De ruimte waarin de kinderen worden opgevangen is tevens het visitekaartje van het kinderdagverblijf.

Wanneer ouders met hun kinderen voor het eerst in het kinderdagverblijf komen kijken, is de vormgeving en de inrichting medebepalend voor hun eerste indruk.

De manier waarop de ruimte eruitziet, zegt iets over de manier waarop gewerkt wordt. De kinderen moeten duidelijk kunnen zien met welk thema wordt gewerkt of dat het een feestdag is. De inrichting van de ruimte moet kinderen uitnodigen om op onderzoek uit te gaan, sociale contacten aan te gaan en de creativiteit te ontwikkelen. Het is goed om de ruimte in verschillende functionele ruimten of hoeken in te delen. Kinderen kunnen samenspelen, maar ook alleen zijn. Zij willen met de handen bezig zijn, maar ook met hun hoofd. Zij willen kunnen praten en zwijgen, spelen en hangen en aan tafel puzzelen. Dit alles hoort bij het specifieke aanbod wat onze kinderopvang te bieden heeft met betrekking tot de leerstof en leefruimte.

Activiteiten met baby's, dreumesen en peuters kunnen verschillende vormen hebben:

Individueel of in groepjes. De nadruk ligt op het spel. Er kan nog niet gesproken worden van een leerprogramma. Natuurlijk weten de pedagogisch medewerkers wel welke ontwikkelingen zij stimuleren, maar dat gaat nog vanzelf.

Met baby's zullen de pedagogisch medewerkers overwegend individueel bezig zijn.

Baby's slapen immers nog veel en de activiteiten zijn nog eenvoudig.

De doelen van activiteiten in onze opvang zijn:

- Het leren voorzien in eigen basisbehoeften;
- Het stimuleren van de motorische ontwikkeling;
- Het stimuleren van de verstandelijke ontwikkeling;
- Het bieden van ontspanning.

Het laatste punt is niet onbelangrijk. Niet elke activiteit en alles wat een kind doet, hoeft altijd methodisch en systematisch ergens toe te leiden. Er is ook nog gewone, gezonde en nodige ontspanning.

Wij werken met verschillende thema's.

Dit zijn zowel winter, lente, zomer en herfst als andere uitdagende thema's.

Elk thema duurt ongeveer een maand en elke dag doen we een knutselactiviteit. Dit omdat niet alle kinderen elke dag van de week komen en zo iedereen eraan toekomt. Tevens worden andere spelactiviteiten aangeboden die met het thema te maken hebben. Er wordt ook vrij gespeeld. En in de zomer houden wij een zomerstop op het gebied van thema's en knutselactiviteiten. In de zomer zijn we vaak buiten te vinden, spelen we met water en maken we uitstapjes.

Peuter 3+ project

Het 3+ project houdt in dat naast de activiteiten op de groep extra activiteiten zullen worden aangeboden aan peuters in de 3+ leeftijd. Kinderen die nog géén 3 jaar zijn maar wel al toe zijn aan de 3+ activiteiten, kunnen eerder deelnemen aan deze activiteiten. Deze 3+ activiteiten kunnen zowel op de eigen stamgroep of in een andere ruimte plaatsvinden. Zo wordt extra aandacht en activiteiten aangeboden als het gaat om verschillende ontwikkelingsgebieden. Op deze manier stimuleren we taal, zelfexpressie, samenwerking, stimuleren van gezonde fantasie en zelfvertrouwen.

De begeleidingsbehoefte

- De fysiologische behoeften, dit zijn de primaire levensbehoeften, zoals eten, rust, slaap en beweging. Baby's zijn voor het voorzien in de primaire levensbehoeften volledig afhankelijk van volwassenen.
- Vanaf de peutertijd leren kinderen steeds meer zichzelf in de primaire behoeften te voorzien.
- Dit is heel belangrijk als eerste stap naar zelfredzaamheid.
- De behoefte aan zekerheid en veiligheid. Hierbij kun je denken aan structuur, stabiliteit, veiligheid, vertrouwen en duidelijkheid. We benadrukken dat het kind tot aan de puberteit vrijwel volledig afhankelijk is van de volwassenen in de omgeving.
- De behoefte aan affectie, liefde en genegenheid. Daar hebben kinderen net als volwassenen veel behoefte aan. Baby's en peuters tonen onbewust genegenheid door te zijn wie ze zijn.
- Door de reactie van de reactie van de volwassene leert het kind hoe het later zelf liefde moet tonen. De peuter neemt al meer bewuste initiatieven om zelf te laten zien dat hij aardig en lief kan zijn. Hij weet dat de kans groot is dat hij zelf ook aardig gevonden wordt.
- Kind-vriendschappen beginnen op gang te komen, maar meestal zijn ze nog kortdurend. Kortom ze gaan de sociale wereld verkennen.
- De behoefte aan respect voor anderen en jezelf, succes, kennis en erkenning komt bij de peuter als hij wat ouder wordt. Peuters ontwikkelen een sterk zelfbesef; ze leren dat ze een eigen persoontje zijn met een eigen wil. Wie dat besef heeft wil ook gerespecteerd worden. Een peuter heeft ook een merkwaardige behoefte aan succes en erkenning. Bij prestaties die het kind levert heeft hij veelvuldig behoefte nodig aan waardering.
- De behoefte aan kennis en respect. Het 'eigen ik' wordt langzamerhand afgezet, uitgebalanceerd, tegen de sociale omgeving. De behoefte aan kennis speelt een grote rol. Die kennis is nodig om later zelfstandig te kunnen functioneren in de samenleving.
- In de opvang willen wij de kinderen ondersteunen en begeleiden om zelfstandig te worden en hen in staat stellen om zichzelf (naar vermogen) te redden.
- Bij het begrip 'zelfstandig' denken wij aan:
- Waarderen dat kinderen zelf dingen ondernemen en op eigen benen kunnen staan.
- Ingaan op emoties, wensen, ideeën, verlangens van kinderen waardoor zij leren dat zij;

- onafhankelijk kunnen zijn.
- Bij het begrip 'zelfredzaamheid' denken wij aan:
- Kinderen, naar gelang de leeftijd, handelingen aanleren die zij zonder aanmenging van
- volwassenen kunnen verrichten. Zij kunnen zichzelf behelpen. Meer de praktische vaardigheden zoals, jas aantrekken, tandenpoetsen, handenwassen, etc.

Kenmerken van de ontwikkeling van de baby

De lichamelijke groei en ontwikkeling

De lichamelijke groei en ontwikkeling die een baby doormaakt is enorm groot. Bij de geboorte is het kind ongeveer 50cm. Lang en weegt hij ongeveer 3,5 kg. Aan het eind van het eerste levensjaar is hij ongeveer 75cm. lang en weegt hij ongeveer 10 kg. De eerste bewegingen die een baby maakt zijn reflexbewegingen. Reflexen zijn automatische reacties op prikkels van buitenaf.

De baby wordt geboren met 2 opvallende reflexen, namelijk:

- De zuigreflex. Zodra we iets in de mond van de baby stoppen, gaat hij krachtig zuigen. Deze reflex is zeer belangrijk om te kunnen overleven.
- De grijpreflex. Zodra je een vinger in de handpalm van de baby legt grijpt hij deze vast.
- Hetzelfde zien we bij de voet, de baby grijpt dan met zijn tenen.
- Stapje voor stapje leert de baby motorische vaardigheden. Hij leert zijn spieren beheersen. Dit gebeurt bij elk kind in dezelfde volgorde:
- Van boven naar beneden; hoe dichter de spier zich bij de hersenen bevindt, hoe eerder de spier wordt beheerst.
- Van dichtbij naar veraf; hoe dichter de spier zich bij de romp bevindt, des te eerder de spier wordt beheerst.
- Van ongericht naar gericht; van ongericht, onbeheerste bewegingen naar gerichte, beheerste bewegingen.
- Van grof naar fijn; de grove motoriek eerst, de fijne motoriek het laatst.
- Wij stimuleren de lichamelijke ontwikkeling door gerichte activiteiten te doen met de baby's.
- Elke dag wordt er tijd besteed aan de baby's door met ze te spelen. Er worden kiekeboe spelletjes gedaan, er wordt met de kinderen gezongen en ook het kruipen en lopen wordt geoefend als er gesignaleerd wordt dat het kind er aan toe is. Er wordt gezamenlijk gegeten met de baby's en er worden dingen geoefend als zelf eten en zelf drinken, eerst uit een flesje dan uit een tuitbeker.

De cognitieve ontwikkeling

Het leren van de baby vertoont 3 kenmerken:

- Er is sprake van ervaringsleren; de baby leert door dingen zelf te doen.
- Er is sprake van herhalingsleren; de baby leert door de dingen eindeloos te oefenen en te herhalen.
- Er is sprake van imiterend leren; de baby leert de dingen doordat anderen de dingen, al of niet bewust voordoen.

We zien ook dat de baby gevoelig is voor straffen en belonen. Het uitbundig prijzen wanneer hij zijn eerste stapjes zet, zet aan tot herhaling van dit gedrag. Bij ons gebeurt belonen de hele dag door.

Als de kinderen beloond worden voor een bepaald gedrag dat zij vertonen, dan is dit voor het kind een stimulans iets de volgende keer nog eens te doen. Doordat het kind beloond wordt, krijgt het een positief zelfbeeld. Het gedrag wordt bevestigd, en dat is prettig voor het kind. De eigenwaarde stijgt.

Kinderen worden in onze opvang gecorrigeerd als zij gedrag vertonen waar wij het niet mee eens zijn, zoals bijv. andere kindjes pijn doen. Ook de reden waarom wordt erbij verteld, zodat het kind ook weet wat het fout heeft gedaan.

Het spelenderwijs oefenen met kruipen en lopen wordt dagelijks herhaald. Dit als stimulans voor de kinderen. Omdat het kind imiteert, wordt er goed opgelet hoe iets gedaan wordt. De pedagogisch medewerkers moeten bijv. niet op een stoel gaan staan als ze ergens niet bij kunnen.

De sociaal emotionele ontwikkeling

Al vanaf de geboorte heeft de baby een eigen persoonlijkheid en een aangeboren temperament. We zien dit op het kinderdagverblijf waar baby's verschillend reageren op dezelfde omstandigheden. Baby's met een moeilijk temperament kunnen opvoeders voor problemen plaatsen omdat ze veel energie vergen en veel aandacht

vragen. Met 6 weken zien we de eerste lach als reactie op anderen. Rond de 7e maand verandert dit en zien we het kind eenkennig worden.

Voor een goede emotionele ontwikkeling is het tot stand komen van een hechtingsrelatie tussen de baby en verzorger van groot belang.

Doordat wij elke dag een speeltuurtje hebben met de baby's, stimuleren wij het tot stand komen van de hechting tussen pedagogisch medewerker en kind. Maar ook door op de juiste tijden de voeding te geven, de luiers te verschonen en het kind de nodige positieve aandacht te geven.

Dit gebeurt elke dag op dezelfde tijden, dan weet het kind waar het aan toe is en wordt er de structuur aangeboden die een kind nodig heeft.

Spelsoorten geschikt voor deze doelgroep:

- Exploratie spel; dit is al het onderzoekende en verkennende spel. Bijv. wieghanger met sprekende kleuren/grijpspelletjes/ verven en kleien/ muziek en geluiden laten horen.
- Bewegingsspel; hieronder kun je bij baby's de lichamelijke activiteiten verstaan, zoals kruipen, lopen en bewegen, zelf laten eten en drinken.
- Constructiespel; dit is het maken van iets nieuws of het samenvoegen van verschillende onderdelen. Bijv. blokken en vormenkubus.

Kenmerken van de ontwikkeling van de dreumes/ peuter

De lichamelijke groei en ontwikkeling

De dreumes/ peuterfase begint als het kind zijn eerste stapjes zet. Het leren lopen brengt enorme bewegingsvrijheid met zich mee, waar het kind ook al snel gebruik van maakt. Hij klimt overal op en zijn ontdekking- ofwel exploratiedrang drijft ouders soms tot wanhoop. We zien bij de dreumes/ peuter vooral een ontwikkeling van de grove motoriek.

Een ander belangrijk aspect dat te maken heeft met de lichamelijke ontwikkeling van de lichamelijke ontwikkeling is het zindelijk worden. Wel moet het kind:

- Zijn sluitspieren kunnen beheersen (dit kunnen ze meestal vanaf 2 jaar);
- Een verband kunnen leggen tussen de aandrang die het voelt en het poepen en plassen;
- Begrijpen waar het om gaat, het moet zelf mee willen werken aan het zindelijk worden.

De zindelijkheidstraining gebeurt altijd in overleg met de ouders. De pedagogisch medewerkers nemen zelf initiatief wanneer zij denken dat het kind er klaar voor is. Zij zullen dit dan aangeven aan de ouders. De ouders bepalen altijd nog of ze dit door willen zetten of niet.

Omdat het kind een zodanig grote exploratiedrang heeft, hebben wij ervoor gezorgd dat de omgeving kindvriendelijk is en dus veilig genoeg is voor het kind om te gaan en staan waar hij wil. Ook is er voldoende aanbod aan interessant speelgoed, zodat het kind zich niet zal vervelen.

Ook aan de fijne motoriek wordt gewerkt. Dit d.m.v. knippen, plakken, kleuren, verven, kleien, puzzelen, rijgen en nog veel meer.

De cognitieve ontwikkeling

De dreumes / peuter wil de wereld leren kennen en doet dit door zijn enorme exploratie- of ontwikkelingsdrang. Het denken van de dreumes / peuter heeft de volgende kenmerken:

- Het is erg concreet; het richt zich op wat tastbaar is en gezien wordt en waarmee iets gedaan kan worden.
- Het is magisch; de dreumes / peuter kan nog geen onderscheid maken tussen werkelijkheid en fantasie.
- het is animistisch; de dreumes / peuter kent menselijke eigenschappen toe aan levenloze dingen. Het kopje dat kapot valt is bijvoorbeeld stout. Hij heeft nog geen inzicht in oorzaak en gevolg.
- het denken hangt nauw samen met de taalontwikkeling. We zien al snel twee- en drie woordzinnnetjes zoals; 'lekker eten en stoute poes'. Een driejarige peuter kan al behoorlijk goed praten.
- Het praten wordt erg gestimuleerd.

Pedagogisch medewerkers praten in hele zinnen en corrigeren de kinderen op hun fouten. Alles wat de kinderen willen wordt zo gevraagd dat de kinderen ergens zelf om vragen.

Als er zich conflicten voordoen mogen beide kinderen hun verhaal vertellen. De pedagogisch medewerkers laten de kinderen uitpraten en leggen ze geen woorden in de mond. Ook worden er argumenten gegeven,

waarom iets niet mag of kan.

De sociaal emotionele ontwikkeling

Een dreumes / peuter is nog niet in staat zich in te leven in een ander. Hij is egocentrisch, dat wil zeggen 'ik-gericht'. Een dreumes / peuter kan zich goed vermaken in zijn eentje. Hij speelt niet met de ander, maar naast de ander. Samenspelen lukt nog niet. Doordat de dreumes / peuter steeds meer zijn eigen macht ontdekt, ontdekt hij ook zijn eigen wil. Hij gaat zich verzetten tegen datgene wat de opvoeder wil. We spreken dan van koppigheidsfase of peuterpuberteit. Ook zien we in deze fase ook dat hij alles zelf wil doen, hierin laten wij de peuters erg vrij. Ze mogen zelf naar de wc, zelf hun handen wassen, zichzelf aankleden, etc. Het kind moet zelf wel willen en er klaar voor zijn. We stimuleren deze activiteiten door het kind positief te benaderen en het kind complimenten te geven als het hem zelf lukt.

Het samenspelen stimuleren wij door gezamenlijke activiteiten te doen en door bijv. themahoeken te creëren. Wij houden er rekening mee dat het gedrag van een peuter geen persoonlijke aanval is op de pedagogisch medewerker, maar dat de peuter deze fase nodig heeft om uit te kunnen groeien tot een zelfstandige, evenwichtige en wilskrachtige persoonlijkheid. Wij geven de peuter de ruimte om zijn eigen willetje te ontwikkelen en bieden het kind waar mogelijk keuzes aan.

Spelsoorten geschikt voor deze doelgroep:

- exploratie spel; al het onderzoekende en verkennende spel. Bijv. buitenspelen/ verven/kleien/ knippen/ spelen met water en zand.
- bewegingsspel; voor peuters is bewegen erg belangrijk, de fijne en grove motoriek ontwikkelen zich snel. Bijv. fietsen/ steppen en driewielers/ klimrekje/ wipstoelen/ glijbaantje/ballen en gym.
- constructiespel; het maken van iets nieuws of het samenvoegen van verschillende onderdelen bijv. duplo/ blokken en puzzels.
- Een aantal activiteiten die wij bewust aanbieden zijn:
- liedjes zingen en voorlezen; dit om de taalontwikkeling te stimuleren, het bieden van structuur (zingen voor eetmomenten), concentratievermogen bevorderen en ter
- ontspanning.
- buitenspelen; de grove motoriek ontwikkelen, samenspel bevorderen, oog- en hand
- coördinatie ontwikkelen (d.m.v. balspelen).
- plakken, verven en knippen; fijne motoriek bevorderen, creativiteit ontwikkelen, fantasie uitbeelden, oog- en handcoördinatie verbeteren.
- slaapfeestje 1 keer per jaar; spanning en sensatie voor de kinderen, gezelligheid, wat vrije tijd voor de ouders.
- puzzelen en andere tafelspelletjes; brengt rust in het kind en verbetert ook weer het
- concentratievermogen en de motoriek.
- gezamenlijk eten en drinken; bieden van structuur, leren van tafelmanieren (eten met een vork, netjes ergens om leren vragen), vertrouwelijke sfeer aanbieden (de kinderen moeten zich thuis kunnen voelen), saamhorigheid en gezelligheid.
- thema-activiteiten; kinderen bewust maken van bepaalde onderwerpen (meer leren over het leven) maar ook afwisseling en onderzoeks-drang verzadigen.

- **Hoe word de ontwikkeling van het kind geregistreerd**
Elk kind is in 'beeld' bij de pedagogische medewerkers. De kinderen worden gevolgd in hun ontwikkeling door middel van observeren en signaleren. Elk kind krijgt een eigen dossier wat word bijgehouden door zijn of haar mentor. Hierin word planmatig informatie geregistreerd en bijgehouden. Periodiek vinden er tienminutengesprekken tussen ouder en mentor plaats.
- **Externe expertise**
Mochten er eventuele bijzonderheden zijn die opvallen in de ontwikkeling, word de locatiemanager hiervan op de hoogte gehouden. Zij kan de pedagogische medewerker hierin adviseren. Ook word er een afspraak gemaakt met de ouder om de ontwikkeling te bespreken. Als het nodig is zal er om toestemming worden gevraagd om hulp in te schakelen van een externe (ortho) pedagoog van het CJG
Als de ouder hiermee akkoord gaat, moet de ouder de formulier "toestemmingsformulier informatie

pedagoog" ondertekenen, alvorens er verder actie kan worden ondernomen.

Overdracht naar basisschool en BSO.

- Wij hanteren een overdrachtsformulier met daarin de gegevens van het kind. Als het kind 4 jaar is, wordt het tijd om afscheid van de kinderopvang te nemen en begint er een nieuw hoofdstuk, namelijk de basisschool. Van elk kind wordt er een dossier opgebouwd, waar de ouder zelf voor kan kiezen om deze te overhandigen aan de basisschool.

Zindelijkheid

In overleg met de ouders kunnen we aan de zindelijkheidstraining beginnen. Het is noodzakelijk om dit goed af te stemmen met de thuissituatie. Zo kan worden voorkomen dat zindelijkheidstraining uitloopt tot een conflict. Dwang kan averechts werken bij een kind en de opgebouwde relatie kan zo verstoord worden. Uiteindelijk wordt elk kind zindelijk. Als we merken dat een kind niet wil, kijken we of we het later opnieuw kunnen proberen. Op een kinderdagverblijf zien kinderen elkaar plassen en poepen en zijn zo een voorbeeld voor elkaar. Er zijn vanzelfsprekend kleine toiletjes aanwezig.

Ziekte

Ouders zijn afhankelijk van de continuïteit van onze opvang. Om die reden zal door de medewerkers van Het Paleisje heel zorgvuldig worden omgegaan met een ziek kind en zullen ouders, van wie het kind een ziekte heeft, rekening moeten houden met de ouders van wie het kind het risico loopt ook besmet te worden. Om te voorkomen dat een (acute) ziekte van een kind tot discussies of conflicten tussen ouders en medewerkers van Het Paleisje leidt, is het belangrijk dat hierover duidelijke afspraken zijn gemaakt. Zo worden ouders middels het intakegesprek over het ziektebeleid geïnformeerd en gaan zij bij plaatsing van het kind akkoord met de uitvoering hiervan. In het ziektebeleid staat onder andere vermeld wanneer een kind het kinderdagverblijf wel of niet kan bezoeken.

Als er sprake is van een besmettelijke ziekte dient dit ook te worden doorgegeven. Wanneer er een besmettelijke ziekte is geconstateerd door een arts bij een van onze kinderen zullen we ouders hiervan zo snel mogelijk op de hoogte stellen

Indien een kind in de loop van de dag ziek wordt en de pedagogisch medewerkers van mening zijn dat het kind beter thuis verzorgd kan worden, wordt contact opgenomen met de desbetreffende ouder. Het kind moet dan zo spoedig mogelijk opgehaald worden. Als er op het kinderdagverblijf een ongeval heeft plaatsgevonden, dan worden de ouders hiervan meteen op de hoogte gebracht.

Het is hierom van belang dat ouders **altijd** telefonisch bereikbaar zijn. Op het kinderdagverblijf wordt elk ongeval schriftelijk bijgehouden.

Contact met ouders/verzorgers

Het contact tussen ouder en pedagogisch medewerkers achten wij van groot belang. Dit om het kind gedurende de opvangtijd zo goed mogelijk te begeleiden en om de opvang van thuis naar het kinderdagverblijf zo goed mogelijk te laten verlopen. Wij streven naar een zo open mogelijke relatie om daar, waar nodig, met de ouders in gesprek te gaan over de opvoeding en ontwikkeling van het kind.

Het eerste contact dat wij hebben met de ouders en kinderen is het intakegesprek. Hierin wordt gesproken over het kind, wat het kind eet, wat het kind drinkt, hoe het kind slaapt, en of er door de pedagogisch medewerkers rekening moet worden gehouden met eventuele bijzonderheden. De pedagogisch medewerkers spreken de ouders bij het halen en het brengen van de kinderen.

Wennen

Om de overgang van huis naar 'Het Paleisje' zo goed en rustig mogelijk te laten verlopen, hanteren wij een wenperiode. U kunt een eerste afspraak kennismaken met de nieuwe omgeving, groepsruimte en de medewerkers. Er is dan een intake en een wendag. U heeft bij het Paleisje maximaal 2 wen-dagdelen en dit is als volgt opgebouwd: de eerste keer gaat het kind een halve dag, waarvan een uur in het bijzijn van een

ouder/verzorger. De tweede halve dag went het kind zonder ouder/verzorger. De wenperiode gaat in vanaf twee weken voor de officiële opvangdatum, echter binnen het contract. Deze wendagen zijn kosteloos.

Communicatie via onze Paleisje app

Voor ieder kind tot 12 maanden wordt een dagboek bijgehouden, dit krijgen de ouders via onze Paleisje app. Zowel de ouders als de pedagogische medewerkers kunnen hierin, het eet- en slaapedrag, de bijzonderheden en ontwikkelingen van de kinderen noteren. Door aan te geven hoe het kind het vergaat, op het kinderdagverblijf en thuis, wordt gezamenlijk naar een optimale overdracht en wederzijds begrip gestreefd.

Vanaf eerste verjaardag doen de kinderen mee met het normale ritme van de dag en krijgen ouders de overdracht op een meer algemene manier. Er wordt per dag via de app gecommuniceerd wat de kinderen hebben gedaan als groep. Hierbij worden foto's gedeeld en wordt er aangegeven wat er die dag is gegeten. De meer specifieke aspecten van de dag voor uw kind krijgt u tijdens de dagelijkse overdracht bij het ophalen en kunt u lezen op het bord in de groep.

De betrokkenheid van de ouders bij het wel en wee van de kinderen vinden wij erg belangrijk. Het is dan ook van belang dat ouders en pedagogisch medewerkers op één lijn zitten wat betreft de kinderen. Gelijkwaardigheid en respect voor elkaars positie is een voorwaarde voor een goed contact. Minimaal eenmaal per jaar vindt er met de ouders het zogeheten '10 minuten' gesprekplaats. Tijdens dit gesprek staat de ontwikkeling van het kind centraal en worden de ouders in de gelegenheid gesteld om hun ervaringen met het kinderdagverblijf te delen en te bespreken.

Extra opvang dag

Het kan voorkomen dat een ouder voor een kind een extra dag wil afnemen, incidenteel of structureel. Als de bezetting van de groep dit toelaat, is het mogelijk om aan dit verzoek te voldoen. Wijzigingen in opvangdagen, die incidenteel zijn, dienen via de Paleisje app te worden aangevraagd. Indien u structureel een dag extra nodig heeft kunt u dit via het mailadres van de vestiging aanvragen. Hiervoor krijgt u een nieuw contract.

Bij het toekennen van een extra dag of een ruil dag wordt altijd gekeken naar het beroeps kracht-kind ratio.

Klachtenprocedure Het Paleisje

Wanneer ouders van 'Het Paleisje' niet tevreden zijn, is er altijd een mogelijkheid dit te bespreken. Klachten zijn altijd bespreekbaar, zullen professioneel behandeld worden en indien mogelijk worden verholpen. Mocht dit niet lukken, kunnen ouders vanaf 1 januari 2016 terecht bij de Geschillencommissie Kinderopvang en Peuterspeelzalen, waarbij 'Het Paleisje' is aangesloten.

De Wet Kinderopvang verplicht vanaf 1 januari 2016 dat kinderopvang organisaties zich te registreren bij de Geschillencommissie Kinderopvang, waaraan tevens het Klachtenloket kinderopvang verbonden is.

Heeft u een klacht of zit u ergens mee? Het geven van feedback pakt vaak positief uit. Als wij weten dat ouders iets vervelend vinden kunnen wij er iets aan doen.

Stappenplan klacht voor zowel ouders als oudercommissie

Interne klachtenbehandeling

Stap 1. Klacht komt binnen bij de pedagogisch medewerker. Deze handelt de klacht af met de beklager. Als het probleem is opgelost bespreekt de pedagogisch medewerker dit met de locatiemanager. Dit wordt verwerkt in een verslag.

Stap 2. Komt de beklager er niet uit met de pedagogisch medewerker, dan komt de beklager met de klacht, bij de locatiemanager aan. Zij gaat een gesprek aan met de ouders en probeert zo de aard van het probleem te analyseren en hiervoor een bijbehorende oplossing te vinden. Dan volgt er een gesprek met de ouders, manager en de desbetreffende pedagogisch medewerker. Ook dit wordt in een verslag verwerkt.

Stap 3. Komen de beklager en de locatiemanager er niet uit, dan gaat de klacht naar de externe klachtencommissie in dit geval Klachtenloket Kinderopvang.

Externe klachtenbehandeling kan wanneer interne klachtenbehandeling is doorlopen

Stap 1. Komen wij er om wat voor reden dan ook niet uit met ouders dan kunt u naar het Klachtenloket Kinderopvang om uw klacht te melden. Het klachtenloket is een onafhankelijke organisatie, die vragen en klachten aanhoort, informatie en advies geeft en duidelijk maakt welke stappen mogelijk zijn. Advies vragen of een klacht melden bij het Klachtenloket is gratis. Wel moet u hierbij uw gegevens doorgeven. Een klacht anoniem melden is niet mogelijk.

Stap 2. Zodra de klacht door het Klachtenloket is bekeken zal het klachtenloket proberen te bemiddelen tussen u en de kinderopvangorganisatie. Indien het klachtenloket meer informatie van u nodig heeft, zal het contact met u opnemen. Het streven is om de klacht zo goed mogelijk op te lossen. Hieraan zijn geen kosten verbonden.

Stap 3. Soms is het vertrouwen tussen u en de kinderopvangorganisaties ernstig geschaad. Dit kan zijn omdat het verschil van inzicht te groot is of omdat er te veel dingen zijn gebeurd. Als bemiddeling dan niet lukt, kan het Klachtenloket u adviseren gebruik te maken van mediation.

Een mediator gaat samen met u en de kinderopvangorganisatie rond de tafel zitten om samen tot een oplossing te komen. Een mediator is hiervoor opgeleid, geeft geen oordeel en is onpartijdig. Mediation is in veel conflicten mogelijk. Voorwaarde is wel dat beide partijen vrijwillig meewerken.

Als het Klachtenloket u mediation adviseert, dan komt u in aanmerking voor maximaal twee dagdelen gratis mediation.

Stap 4. Kiest u niet voor bemiddeling of mediation of komt u er nog altijd niet uit, dan kunt u uw klacht indienen bij de Geschillencommissie Kinderopvang en Peuterspeelzalen. Met deze formele stap wordt uw klacht een geschil genoemd.

De Geschillencommissie Kinderopvang en Peuterspeelzalen is een onafhankelijke commissie, die geschillen tussen kinderopvangorganisaties en consumenten beoordeelt. De commissie bestaat uit drie onafhankelijke leden. Zij luisteren naar u en de ondernemer, beoordelen het geschil en doen als regel een bindende uitspraak over het geschil waaraan beide partijen zich moeten houden.

Aan een geschil zijn wel kosten verbonden, namelijk 25 Euro. Wordt u door de commissie in het gelijk gesteld, dan krijgt u deze kosten terug

Contact gegevens

www.klachtenloket-kinderopvang.nl/klacht-melden/

0900-1877 bereikbaar van maandag tot en met vrijdag van 09.00 tot 17.00 uur

Oudercommissie

Per 1 januari 2016 zijn er een aantal verplichtingen veranderd. De verplichting die geldt sinds 1 januari 2005 om een oudercommissie te hebben blijft bestaan maar indien vestigingen tot 50 kinderen geen oudercommissie weten te vormen, biedt dit wetsvoorstel de mogelijkheid om de ouderraadpleging op een andere wijze vorm te geven. De plicht blijft bestaan om ouders altijd gelegenheid te bieden om een oudercommissie in te stellen. Ook is er een inspanningsverplichting om aan te tonen dat er voldoende inspanning is verricht om een oudercommissie in te stellen.

Uitgangspunt hierbij is dat er sprake is van een continue inspanning waarbij de vorm waarin de alternatieve ouderraadpleging wordt georganiseerd vrij is maar waarbij het adviesrecht kan worden geborgd. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van twee maal per jaar een oudervergadering beleggen.

Wij gaan ervan uit dat op iedere vestiging een oudercommissie is waarbij de leden de ouders vertegenwoordigen van het kinderdagverblijf.

De belangrijkste doelstellingen van de oudercommissie zijn:

- Het pedagogisch beleid minimaal eenmaal in de 12 maanden bespreken;
- Bespreken van het definitieve inspectierapport van de GGD;
- Advies geven over de onderwerpen, die worden genoemd in artikel 1.60 van de wet. Zoals voeding, veiligheid en gezondheid.
- De belangen van kinderen en ouders zo goed mogelijk behartigen;
- De ouders vertegenwoordigen;
- Invloed uitoefenen op het beleid van de eigen vestiging;
- De communicatie bevorderen tussen oudercommissie en ouders
- Bewaken van het kwaliteitsbeleid in de vestiging

De oudercommissie draagt zorg voor goede en heldere informatieverstrekking aan de ouders en zij levert inbreng op het organiseren van ouderavonden en themabijeenkomsten. De oudercommissie bestaat uit ouders van kinderen die 'Het Paleisje' bezoeken. Als het kind niet meer het kinderdagverblijf bezoekt dan mag de desbetreffende ouder niet meer deelnemen in de oudercommissie. Om de twee jaar wordt de oudercommissie opnieuw gekozen door ouders en alle ouders kunnen zich hiervoor opgeven. De oudercommissie bestaat uit maximaal 7 personen.

De ouders die hieraan deelnemen, kunt u zien op het memobord van de ouderraad op locatie. De oudercommissie vergadert minimaal 4 keer per jaar. Deze vergaderingen zijn openbaar en alle ouders die niet deelnemen aan de oudercommissie, maar wel geïnteresseerd zijn, kunnen deze bijwonen.

De notulen van de oudercommissievergaderingen liggen ter inzage op locatie.

Een locatie met meerdere vormen van opvang, bijvoorbeeld kinderdagverblijf en BSO, dient één oudercommissie te hebben, er hoeft dus niet per opvangsoort een oudercommissie te worden gevormd.

GGD

De rijksoverheid stelt aan kinderdagverblijven kwaliteitseisen op het gebied van ouderinspraak, personeel, veiligheid en gezondheid, accommodatie en inrichting, groeps grootte en beroepskracht-kind-ratio, pedagogisch beleid en klachten. In opdracht van de gemeente voert de GGD inspecties uit, waarbij zij beoordeelt of aan die gestelde eisen wordt voldaan. De bevindingen van het inspectiebezoek staan in een inspectierapport. Dit inspectierapport ligt ter inzage op de locatie van Het Paleisje en staat vermeld op de website.

De aanwezigheid hiervan wordt aan de ouders teruggekoppeld middels de nieuwsbrief of andere informatiebronnen.

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Een bijzonder punt van aandacht in de kinderopvang is kindermishandeling. 'Het Paleisje' hanteert hiervoor een protocol geënt op landelijke voorschriften. Een meldcode is verplicht inzake kindermishandeling en huiselijk geweld. Een melding doen wij uiteraard niet lichtvaardig, want een valse melding kan zeer beschadigend werken tussen allerlei relaties. Het is bepaald geen eenvoudig onderwerp. Indien een beroepskracht signalen hiertoe oppikt overlegt zij met de aandacht functionaris van de vestiging. Het protocol kindermishandeling is regelmatig een bespreekpunt tijdens een teamoverleg.

Het Paleisje' en hygiëne

Jonge kinderen maken kennis met vele voor hen nieuwe micro-organismen (ziekteverwekkers) waartegen zij nog geen weerstand hebben opgebouwd. Het doormaken van een aantal veel voorkomende infectieziekten hoort bij de normale ontwikkeling van een kind.

Kinderen die de kinderopvang bezoeken hebben echter een grotere kans om een infectieziekte op te lopen dan kinderen die thuis verzorgd worden. Via andere kinderen komen zij vaker en op jongere leeftijd in contact met allerlei ziekteverwekkers. Door hygiëne maatregelen zoals neussnuiten, handen wassen, schoonmaak maatregelen en het gebruik van over slofjes wordt de overdracht van ziekteverwekkers zoveel mogelijk tegengegaan.

Ziekteverwekkers

Ziekteverwekkers zoals bacteriën, virussen, parasieten en schimmels zijn overal aanwezig. Zij verspreiden zich via de handen, de lucht, voedsel, voorwerpen, lichaamsvloeistoffen en dieren/vliegen/muggen. Gelukkig zijn de meeste soorten onschuldig. Door contact met een ziekteverwerker hoeft nog geen (infectie)ziekte op te

treden. Pas als zij zich in het lichaam vermenigvuldigen is er sprake van een infectie en pas als er klachten zijn is dit het geval. Door een goede hygiëne wordt besmetting met ziekteverwekkers voorkomen. Door persoonlijke hygiëne, voedselhygiëne en gedegen schoonmaak wordt de voedingsbodem voor een snelle groei van de ziekteverwekkers weggenomen.

Persoonlijke hygiëne

Ieder mens draagt ontelbare al dan niet ziekmakende micro-organismen bij zich. Om de verspreiding hiervan tegen te gaan is een goede persoonlijke hygiëne belangrijk. Dit betekent voor de kinderopvang aandacht voor:

Handhygiëne

Veel ziekteverwekkers worden via de handen overgedragen, dus handen wassen door kinderen en pedagogisch medewerkers is een van de meest effectieve manieren om besmetting te voorkomen. Handen wassen moet voor: het aanraken, bereiden en nuttigen van voedsel, het verzorgen van wonden en na iedere zichtbare verontreiniging van de handen, hoesten, niezen en snuiten, toiletgebruik en verschonen, contact met lichaamsvocht als traanvocht, speeksel, snot, braaksel, urine, ontlasting en bloed, het dragen van handschoenen en schoonmaakwerkzaamheden.

Bij voorkeur worden de handen met vloeibare zeep en flink stromend water gewassen. Bij elke wastafel hangt er ook een instructiebordje met plaatjes hoe het kindje zijn handjes moet wassen.

Bij gebruik van stoffen handdoeken moeten deze dagelijks vervangen worden door schone handdoeken.

In een enkel geval kunnen de handen van de kinderen met een schone, vochtige washand worden afgenomen.

Hoest en niesdiscipline

Ziekteverwekkers uit mond, neus en keel verspreiden zich via de lucht, via snot en via slijm. Om verspreiding zoveel mogelijk te voorkomen is het belangrijk:

- De hand voor de mond te houden tijdens het niezen en hoesten; en nadien de handen te wassen;
- Op tijd de neus te snuiten om snotbellen te voorkomen, liefst met papieren zakdoeken;
- De ruimte dagelijks voldoende te ventileren en te luchten.

Hygiëne omtrent verschonen

- Verschonen gebeurt op een verschoontafel, op een verschoonkussen en in de nabijheid van een wasgelegenheid.
- Het water moet warm zijn (37 graden) om eventuele ontlasting goed van het lichaam te kunnen wassen.
- Luiers moeten na gebruik direct in een gesloten afval / luiერemmer worden gegooid. Deze emmer dient elke dag te worden gelegegd en wekelijks worden schoongemaakt. De pedagogisch medewerker wast na het verschonen altijd de handen.

Toiletgebruik

Zolang kinderen nog niet zelfstandig naar het toilet gaan, moet er altijd een pedagogisch medewerker mee om het kind te helpen. Het is belangrijk dat ieder kind wordt geleerd handen te wassen na het toiletgebruik en dat op naleving hiervan wordt toegezien.

Flesvoeding en hygiëne

Regels voor flesvoeding:

- ieder kind heeft zijn eigen fles en speen (wordt verzorgd door 'Het Paleisje');
- moedermelk, zij het slechts max. 2 dagen wordt bewaard in de koelkast bij 7 graden Celsius;
- moedermelk dient gekoeld aangeleverd te worden;
- moedermelk wordt verwarmd in de flessenwarmer tot 37 graden Celsius;
- het water in de flessenwarmer moet na gebruik worden weggegooid.

Na gebruik van de flesvoeding worden de restjes voeding weggegooid en de fles met een flessenrager schoongemaakt en fles en speen goed nagespoeld met schoon water. Fles en speen worden droog en stofvrij weggezet.